

Förskola kvalitetsrapport 2023/2024

Huvudmannen

Innehållsförteckning

1	Skolchefens sammanfattande analys.....	3
2	Kvalitetsrapportens disposition.....	4
3	Om förskolans systematiska kvalitetsarbete inom utbildningsnämnden	4
4	Förutsättningar - personal och barn	5
5	Måluppföljning utbildningsnämnden 2023/24	5
5.1	Alla barn och elever i Danderyds verksamheter ges, utifrån sina individuella förutsättningar, stöd och stimulans för att nå så långt som möjligt i sin utbildning.	6
5.2	Alla barn och elever i Danderyds verksamheter är trygga och mår bra i förskolan och skolan.	7
5.3	Utbildningsnämndens verksamheter (egenregi) i Danderyds kommun bedrivs kostnadseffektivt.	8
5.4	Danderyds kommun är en attraktiv arbetsgivare som ger förutsättningar för ett hållbart arbetsliv.....	9
6	Prioriterade områden 2024/2025	9
7	Appendix.....	10
7.1	Våga Visa-diagram.....	10
7.2	Nationell kvalitetsdialog med Skolverket och SPSM	11

1 Skolchefens sammanfattande analys

Förskolan har fått en ökad betydelse i det svenska utbildningssystemet och är i och med 2010 års skollag en egen skolform. Forskning visar att en förskola av hög kvalitet lägger grunden för ett livslångt lärande och bidrar till att barn klarar sina fortsatta studier bättre. Enligt skollagen ska utbildningen i förskolan vara likvärdig i hela landet samt ta hänsyn till barns olika förutsättningar och behov. På enhetsnivå bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete (SKA) för att säkerställa en kontinuerlig utveckling och förbättring av verksamheten. En viktig del av arbetet är att utveckla det kollegiala lärandet, där pedagoger och övrig personal aktivt utbyter erfarenheter och lärdomar.

Underlaget till denna rapport har sammanställts genom insamling av information från flera källor. Grunden utgörs av förskolornas kvalitetsunderlag, vilket innefattar både interna och externa bedömningar av verksamhetens styrkor och utvecklingsområden. Vidare har verksamhetsbesök genomförts, där dialog med rektor och pedagoger har gett värdefulla insikter. Under våren har även två enkäter skickats ut, där förskollärare och barnskötare utgjorde en målgrupp utifrån deras bedömning av undervisningsnivå, samt en enkät riktad till rektor. Vårnadshavarenkäten ("Våga visa") har bidragit med information till rapporten, även detta år kan vi konstatera att vårnadshavare känner sig trygga och är nöjda med den kommunala förskolan i Danderyd.

I år har vi provat en ny form av kvalitetsdialog, där skolchef bjöd in alla nivåer som ansvarar för förskolans uppföljning av utbildningen - förskollärare, rektorer samt representanter från förvaltningen. Dialogen var givande och fyllde även syftet att skapa ett kollegialt lärande mellan de olika nivåerna och mellan rektorsområden. Rektorerna i Danderyds kommun uppvisar ett starkt engagemang för att utveckla sitt systematiska kvalitetsarbete. Förvaltningen behöver därför stötta enheterna med relevanta underlag i form av statistisk och analysmallar samt tillhörande frågor.

På enhetsnivå behöver förskollärare och arbetslagen bli mer inkluderade i hur de följer upp undervisningen. Ett utvecklingsområde är att analysera undervisningen och dess effekter på barns lärande. En god analys av undervisningen kommer göra att undervisningsförmågan stärks – något som är centralt i förskolans uppdrag. Utöver analysförmågan behöver arbetet med barnets perspektiv i förskolan stärkas. Barnens röster ska vara inkluderade i förskolans verksamhet – från planering till genomförande och utvärdering.

Barn- och elevhälsans professioner spelar en avgörande roll genom att bidra med specifik expertis som gör skillnad för barnens välmående och utveckling. För barn som behöver extra stöd krävs att personalen ständigt bygger på sin kunskap och kompetens för att möta dess behov. Yrkesskickliga pedagoger och en god sammanhållning i arbetslagen bedöms vara två centrala faktorer för att skapa goda relationer med vårnadshavare och för att främja trygga och utvecklande miljöer för barnen. Stress är en faktor som påverkar både personal och barn negativt, och att arbeta med strategier för att minska stressen är avgörande för en god arbetsmiljö och lärmiljö.

Ekonomisk uppföljning fungerar som ett viktigt stöd för att verksamheten ska kunna drivas hållbart och effektivt. Rektorns förutsättningar att leda verksamheten påverkar också i hög grad hur väl arbetet med dessa frågor kan genomföras.

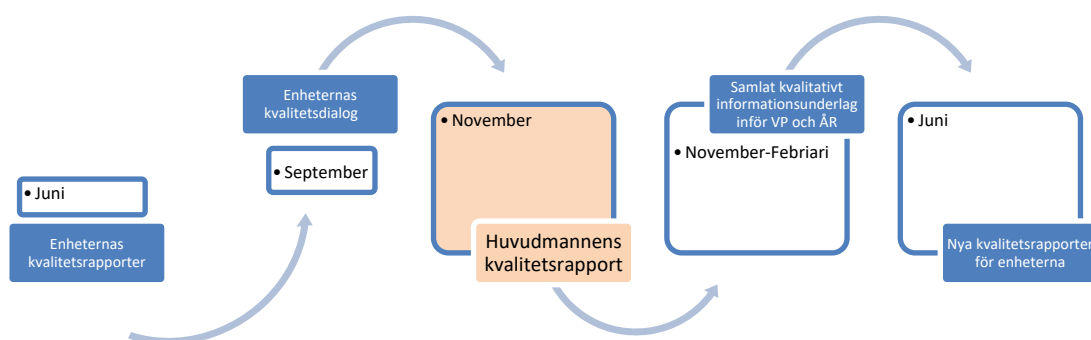
2 Kvalitetsrapportens disposition

Efter en sammanfattande analys (se ”Skolchefens sammanfattande analys”) följer ett avsnitt om förskolans systematiska kvalitetsarbete. Detta avsnitt har som syfte att skapa en kontext kring det kvalitetsarbete som bedrivs på både enhets- och huvudmannanivå. Därefter kommer ett kort avsnitt om förutsättningar – personal och barn – som i sin tur följs av ett avsnitt om bedömning av måluppfyllelse. Fokus ligger på att följa upp kvalitativa aspekter av målen – vilka insatser har genomförts och vad har de bidragit med i verksamheterna.¹ Eftersom texten innehåller hänvisningar till nyckeltalsresultat finns också ett antal diagram i avsnittet som kommer sist, se Appendix.

3 Om förskolans systematiska kvalitetsarbete inom utbildningsnämnden

Det följer av skollagens fjärde kapitel – kvalitet och inflytande - att det ska bedrivas ett systematiskt kvalitetsarbete på såväl huvudmannanivå som på enhetsnivå. För huvudmannen handlar det om ”att systematiskt och kontinuerligt planera och följa upp utbildningen, analysera orsakerna till uppföljningens resultat och utifrån analysen genomföra insatser i syfte att utveckla utbildningen”². Samma typ av planerings- och uppföljningsarbete ska även bedrivas på enhetsnivå och ledas av rektor i samverkan med förskollärare och övrig personal.

I Danderyd beslutade utbildningsnämnden 2023 om att anta ”Plan för utbildningsnämndens systematiska kvalitetsarbete” (UN 2023/1112). I planen finns en redogörelse för hur enheternas kvalitetsarbete ska bindas samman med huvudmannens kvalitetsarbete. Utöver en kvantitativ uppföljning som består av nyckeltal och indikatorer och som hanteras främst inom ramen för delårs- och helårsredovisning, finns även en schematisk skiss över det kvalitativa informationsflödet mellan enheter och huvudmannen (se nedan).

Efter att enheterna lämnat in sina kvalitetsrapporter (juni) utgör dessa underlag för den kvalitetsdialog som äger rum i september. Kvalitetsrapporterna utgår dels från den kommunala styrningen – nämndens mål – dels från den statliga styrningen –

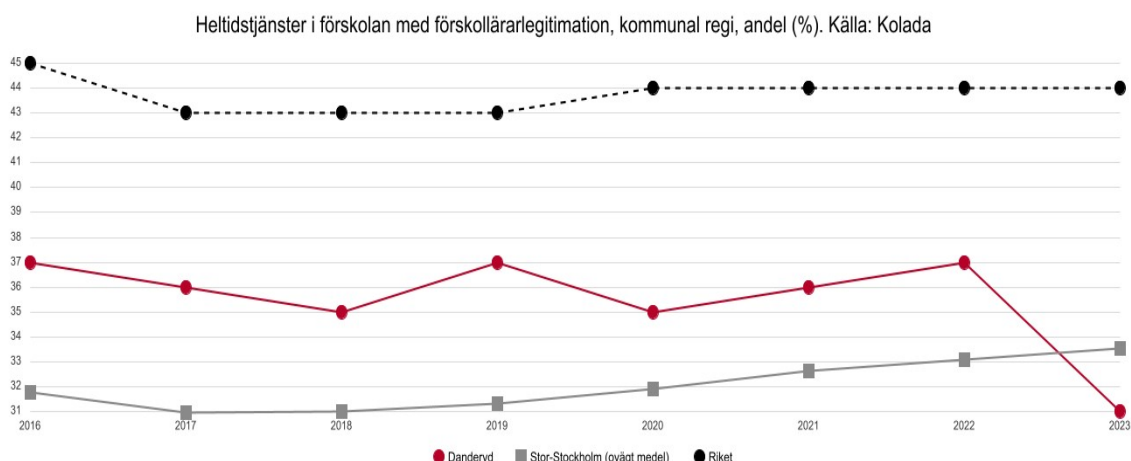
¹ För en utförlig redovisning av kvantitativa resultat hänvisas läsaren till delårsrapporten och/eller årsredovisningen.

² Skollagen 2010:800, 4 kap. §3.

läroplansuppdraget. Syftet med kvalitetsdialogen är att ge enheterna möjligheten att själva få beskriva och analysera sin verksamhet och samtidigt ge förvaltningsföreträdare möjligheten att få en helhetsbild av huvudmannens samtliga enheter. Därtill erbjuder kvalitetsdialogen en möjlighet för enhetsföreträdarna att utväxla erfarenheter och därigenom bidra till ett kollegialt lärande. På enhetsnivå deltar både förskolans rektor, platsansvariga och förskollärare i kvalitetsdialogen. Efter genomförd kvalitetsdialog skriver bildningsförvaltningens fram en kvalitetsrapport, föreliggande dokument. Syftet med kvalitetsrapporten är dels att ge huvudmannen en bättre inblick i de aktiviteter och processer som kan kopplas till utbildningsnämndens mål och nyckeltal för förskolan, dels att i ett nästa skede utgöra ett naturligt avstamp inför kommande kalenderårs verksamhetsplan och årsredovisning.

4 Förutsättningar - personal och barn

Diagrammet nedan visar att andelen pedagoger i förskolan med förskollärlärolegitimation har minskat jämfört med föregående år (2022: 37 procent, 2023: 31 procent)³. Minskningen beror främst på pensionsavgångar, att föräldralediga inte ersätts på grund av ett lägre barnantal samt att förskollärare som lämnat kommunen har ersatts av annan personal, såsom barnskötare. Positivt är dock att vi har noterat ett ökat antal sökande till förskollärläro tjänster under året. Målet är att varje barngrupp ska ha en legitimerad förskollärläro, som ansvarar för undervisningen tillsammans med arbetslaget.

5 Måluppföljning utbildningsnämnden 2023/24

Utbildningsnämnden antog 2023-12-13 (UN 2023/1100) nämndmål som gäller för mandatperioden. Följande kommunala mål ska därför utvärderas inom ramen för denna rapport:

- Alla barn och elever i Danderyds verksamheter ges, utifrån sina individuella förutsättningar, stöd och stimulans för att nå så långt som möjligt i sin utbildning.
- Alla barn och elever i Danderyds verksamheter är trygga och mår bra i förskolan

³ Nyckeltal för barn och personal i förskolan redovisas med eftersläpning. 2024 års resultat kommer att offentliggöras på kolada.se i april 2025.

- och skolan.
- Utbildningsnämndens verksamheter (egenregi) i Danderyds kommun bedrivs kostnadseffektivt
- Danderyds kommun är en attraktiv arbetsgivare som ger förutsättningar för ett hållbart arbetsliv.

Allmänt om samband mellan insatser, effekter och utvärdering inom förskolan

Då förskoleverksamheter innehåller många påverkande faktorer – medarbetare och chefers förutsättningar, kompetens och förmågor, lokalers beskaffenhet, pedagogiskt material, barngruppernas storlek, barns socioekonomiska förutsättningar med mera – är det ofta väldigt svårt att med exakt säkerhet leda i bevis att en viss insats ledde till ett visst utfall. Inte sällan är det samverkande faktorer som gör den positiva eller negativa skillnaden vid olika insatser. De aktiviteter och insatser som analyseras nedan görs därför utifrån professionernas antagande om att de är av betydelse för verksamheterna. Analysens ambition blir därför i första hand att resonera kring orsak och verkan – inte att med säkerhet fastställa exakta orsakssamband.

5.1 Alla barn och elever i Danderyds verksamheter ges, utifrån sina individuella förutsättningar, stöd och stimulans för att nå så långt som möjligt i sin utbildning.

Som framgår i diagrammen ”Verksamheten är stimulerande för mitt barn” och ”Mitt barn får det stöd och den hjälp som behövs” (se appendix) upplever en stor majoritet (ca 95-97 %) av vårdnadshavarna en nöjdhet med barnens förskolor.

På enhetsnivå framhåller rektorer och medarbetare en mängd olika insatser som går att relatera till stöd och stimulans i barnens utveckling. Nedan listas några av de insatser och områden som flertalet enheter lyfter som särskilt betydelsefulla i arbetet med att ge varje barn rätt typ av förutsättningar för att nå så långt som möjligt i sin utbildning:

- Utveckling av barnens lärmiljöer
- Läslyftet
- Känsloskolan
- TAKK (Tecken som alternativ och kompletterande kommunikation),
- Samarbete med barn- och elevhälsan.

Att utveckla lärmiljöer är en viktig del i förskolans verksamhet eftersom mycket av lärandet hos barnen på förskolan sker naturligt när lek, material och struktur samverkar på ett gynnsamt sätt. Det handlar om att skapa miljöer som inspirerar barnen till eget och gemensamt utforskande. En enhet poängterar vikten av att ständigt se över progressionen i miljö och material så att alla barn, från de yngsta till de äldsta, ständigt utmanas och stimuleras i sin utveckling. I Skolverkets förslag till ny läroplan för förskolan kommer begreppet lärverktyg förstärkas – något som förskolan måste förhålla sig till i det pedagogiska arbetet med barnen. Andra förskolor lyfter fram arbetet med att stärka likvärdigheten i lärmiljöer på förskolan och dess olika avdelningar. Det kan handla om att tydligare involvera barnskötare i arbetet med lärmiljöer men också om att arbeta tematiskt på förskolans samtliga avdelningar. Ytterligare en förskola lyfter fram betydelsen av att tänka kreativt kring olika utrymmen - förskolan nämnde ett positivt exempel på hur en entré omvandlades till en aktiv lärmiljö som gav förskolan bättre

möjligheter att arbeta med olika gruppindelningar av barnen.

En annan viktig faktor i arbetet med att stimulera varje enskilt barn har varit Skolverkets satsning ”Läslýftet”. Läslýftet i förskolan är en fortbildningssatsning som syftar till att stärka pedagogers kompetens i språk-, läs och skrivutveckling genom kollegialt lärande. En förskola lyfter betydelsen av tiden - att ha god tid till att planera, genomföra, följa upp och analysera har setts som den absolut största framgångsfaktorn på förskolorna. I en tid där samhällets tempo ofta är högt har det upplevts som befriande och värdefullt att få fördjupa sig utan att känna en tidsmässig press. Förskolans pedagoger ser goda resultat av arbetet genom att barnens lek utvecklas, läsningen med barnen förbättras samt genom att vårdnadshavare berättar om hur barnen pratar om förskolan hemma.

Flertalet förskolor lyfter också fram arbetet med TAKK (Tecken som alternativ och kompletterande kommunikation) som ett värdefullt stöd i arbetet med barn som behöver stöd i det talade språket. Noterbart här är att arbetet med TAKK och bildstöd verkligen har blivit en integrerad del i förskolans verksamheter där även barn med åldersadekvat språk tar till sig av metodiken och utvecklar sitt språk på ett naturligt sätt.

En annan viktig del i arbetet med att ge alla barn rätt stöd och stimulans på förskolan är samarbetet med barn- och elevhälsan. Här framhåller flera enheter att man haft stor nytta av handledning av specialpedagog samt psykolog, till exempel genom att denne kunnat erbjuda hjälp och stöd med att skapa anpassningar av miljön på förskolorna och att diskutera insatser för särskilt stöd. Slutligen nämner också enheter nätverket som erbjudits av barn- och elevhälsan som en viktig del – det har bidragit till att förskolorna blir bättre på att se, förstå och kunna följa upp barn som är i behov av särskilt stöd. Även om förskolan utvecklat sitt arbete med barn i behov av särskilt stöd poängterar flera enheter att mer kan göras. Det kan till exempel handla om att utveckla en större samsyn gällande så kallade pedagogiska kartläggningar.

Slutligen bör det framhållas att förskolorna trots det goda resultatet uppvisar en hög grad av ambitionsnivå. Samtliga förskolor poängterar att ovan nämnda insatser och aktiviteter inte kan tas för givna utan behöver få utvecklas och förfinas över tid. Bara genom kontinuitet kan progression bibehållas.

5.2 Alla barn och elever i Danderyds verksamheter är trygga och mår bra i förskolan och skolan.

Som framgår i diagrammen ”Mitt barn är tryggt i förskolan” och ”Mitt barn trivs på förskolan” (se appendix) upplever en stor majoritet (ca 97–98 %) av vårdnadshavarna en nöjdhet med barnens förskolor.

Förskolorna poängterar vikten av att arbeta systematiskt i samband med upprättande av ”Plan mot kränkande behandling och diskriminering”⁴. Det är viktigt att involvera barnen i arbetet och detta kan göras genom s k trygghetsvandringar där barnen själva får peka ut miljöer som upplevs som otrygga. Som exempel kan nämnas att flera förskolor har uppmärksammat toaletter och skötrum som en extra viktig miljö i trygghetsarbetet – barnens rätt till kroppslig integritet är grundläggande för tryggheten. Andra förskolor lyfter även fram att utomhusmiljön måste belysas då förskolgårdar kan innehålla undanskymda platser, t ex ett hörn bakom en buske, där barn upplever otrygghet. Ett annat sätt att involvera barnen i arbetet är barnintervjuer där barn på olika sätt får ge uttryck för vad upplever som tryggt respektive otryggt. Sammantaget syftar alla

⁴ Enligt skollagen (2010:800) kap. 6 ska det varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som ska förebygga och motverka kränkande behandling av barn.

metoder till att ta till vara på ”barnens röst” i det trygghetsskapande arbetet.

Därutöver framhåller också förskolorna vikten av en tät kommunikation med vårdnadshavarna. Genom den dagliga kommunikationen med vårdnadshavarna i samband med lämning och hämtning av barnen har förskolan en unik möjlighet att agera proaktivt och därigenom stärka tryggheten hos barnen och vårdnadshavarna. Förskolan måste informera vårdnadshavare om händelser under dagen och vårdnadshavare behöver ge förskolan information om sådant som påverkar barnets mående. För att få till ett gott och förtroendefullt samarbete mellan förskola och hem poängterar förskolorna betydelsen av arbetslagets roll i sammanhanget – bara genom att agera och kommunicera på ett unisont sätt tar arbetslaget ansvar för alla barn vilket gör att vårdnadshavare känner trygghet med hela förskolan och dess personal. Att ”tala med en röst” är ingalunda något som är en självklarhet, utan något som förutsätter en ständig dialog och ett gott samarbetsklimat medarbetare emellan.

En insats och aktivitet som förskolorna framhåller som betydelsefull för arbetet med barnens trygghet och trivsel är arbetet med ”känslskolan”. Arbetet utgår från ”medkänslans pedagogik”, en metod som syftar till att skapa trygga individer och lugna barngrupper. Förskolorna har arbetat på lite olika vis med metoden, men gemensamt för alla förskolor är att man upplever att barnen har fått verktyg att berätta om sina känslor. Många barn har blivit bättre på att berätta om de är ledsna, arga, glad eller rädda. Det handlar om att kunna sätta ord på sina känslor, något som hjälper barnen att hantera det som de upplever under dagen i förskolan. En annan positiv effekt av arbetet med känslskolan är att barn tenderar att våga leka i nya konstellationer. Ett tryggt barn vågar pröva sig fram i den sociala tillvaron på ett utforskande sätt. Flertalet förskolor understryker vikten att arbetet med känslskolan måste vidmakthållas för att de goda effekterna ska kvarstå.

Arbetet med trivsel och trygghet är en hörnsten i förskolans verksamhet. Det är tydligt förankrat i såväl skollag, läroplan och barnkonvention. Arbetet med trygghetsskapande åtgärder behöver därför vara prioriterat men det är också viktigt för förskolorna att även fortsättningsvis bedriva en verksamhet där undervisnings- och lärandeuppdrag intar en central plats. Här behöver bildningsförvaltningen bidra genom att tillhandahålla mallar och utvärderingsmaterial (kvalitetsrapport et cetera) som ger förskolorna goda möjligheter att beskriva och analysera hur undervisning och lärande gestaltas.

5.3 Utbildningsnämndens verksamheter (egenregi) i Danderyds kommun bedrivs kostnadseffektivt.

För helåret 2024 prognostiseras en budget i balans för förskola egen regi. Samtliga fyra rektorsområden prognostiserar en budget i balans. Redovisat utfall per 31 augusti är en positiv avvikelse mot budget med 2,8 miljoner kronor. Under 2024 har förskola egen regi arbetat aktivt med ekonomistyrning. Uppföljning utöver kommunens fastställda plan för budgetuppföljning har implementerats för att säkerställa att enheterna når en budget i balans.

I dagsläget är inflödet av barn från andra kommuner större än utflödet av folkbokförda barn i Danderyd. Ungefär 14% av kommunens totala kapacitet nyttjas av barn från andra kommuner, främst från Täby och Sollentuna. Under läsåret 2023/24 har beläggingsgraden för förskolorna inom egen regi varit hög, ca 97%. Det har medfört att verksamheterna inom egen regi under 2024 stoppat intag av barn från andra kommuner, främst till delområde Enebyberg för att frigöra platser för barn som är

bosatta i Danderyds kommun. De rektorsområden med hög andel barn från Täby utmanas även med att bedriva en kvalitativ verksamhet med lägre ersättning. Förskolepengen i Täby kommun är ungefär elvatusen lägre per barn än ersättningsnivån i Danderyds kommun.

5.4 Danderyds kommun är en attraktiv arbetsgivare som ger förutsättningar för ett hållbart arbetsliv.

En genomlysning av förskolans organisation och rektorernas förutsättningar har genomförts under planperioden. Resultatet visar att rektorer inom förskolan fortfarande saknar ett långsiktigt hållbart stöd i sitt uppdrag. Rektorerna bär ensamt ansvaret för personalgrupper bestående av 30 till 46 medarbetare, vilket skapar utmaningar för deras arbetsbelastning och ledarskap.

Danderyds kommunala förskolor är en del av ett VFU-kluster i samarbete med Stockholms universitet, med målet att förbättra kvaliteten på lärarutbildningarna genom starkare samverkan mellan kommun och universitet. Under läsåret har cirka 40 förskollärarstudenter genomfört sin verksamhetsförlagda utbildning (VFU) i kommunens förskolor. Handledarträffar har anordnats för förskollärare med handledaruppdrag, där fokus har legat på bedömning av studenter, med stöd från Stockholms universitet. Terminen inleddes med en heldag om praktiska forskning kring språkutveckling hos de yngsta barnen.

Under läsåret har Barn- och elevhälsans specialpedagog genomfört fortbildningen "Specialpedagogik för lärande i förskolan" från Skolverket, där 14 barnskötare har deltagit. Utbildningen syftar till att fördjupa deltagarnas kunskap och förståelse för grundläggande specialpedagogiska perspektiv och förhållningssätt. Särskilt fokus har lagts på hur förskolepersonals bemötande och undervisning påverkar barnens trygghet och möjligheter att utvecklas och lära, utifrån deras individuella förutsättningar och behov.

Samtliga legitimerade förskollärare bjöds in att delta i SKR:s enkät för "Öppna Jämförelser, förskola 2024". Utfallet av enkäten och annan sammanställd data kommer att presenteras i december. Temat för 2024 års rapport är "Barns närvaro i förskolan".

6 Prioriterade områden 2024/2025

- Barns förändrade kunnande (Ifous FoU-program)
- Lek och undervisning
- Aktivitet och vila i förskolan⁵
- Stöd till rektors organisation
- Fördjupa det systematiska kvalitetsarbetet
- Utveckla Barn- och elevhälsoarbete i förskolan med fokus på NPF

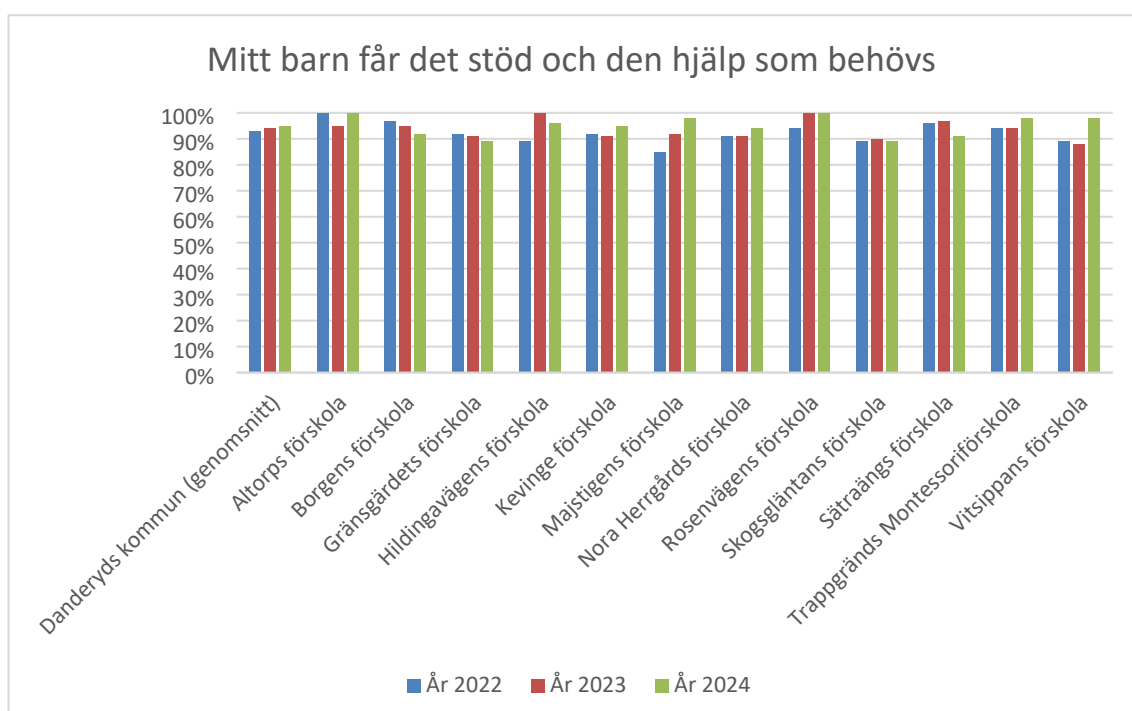
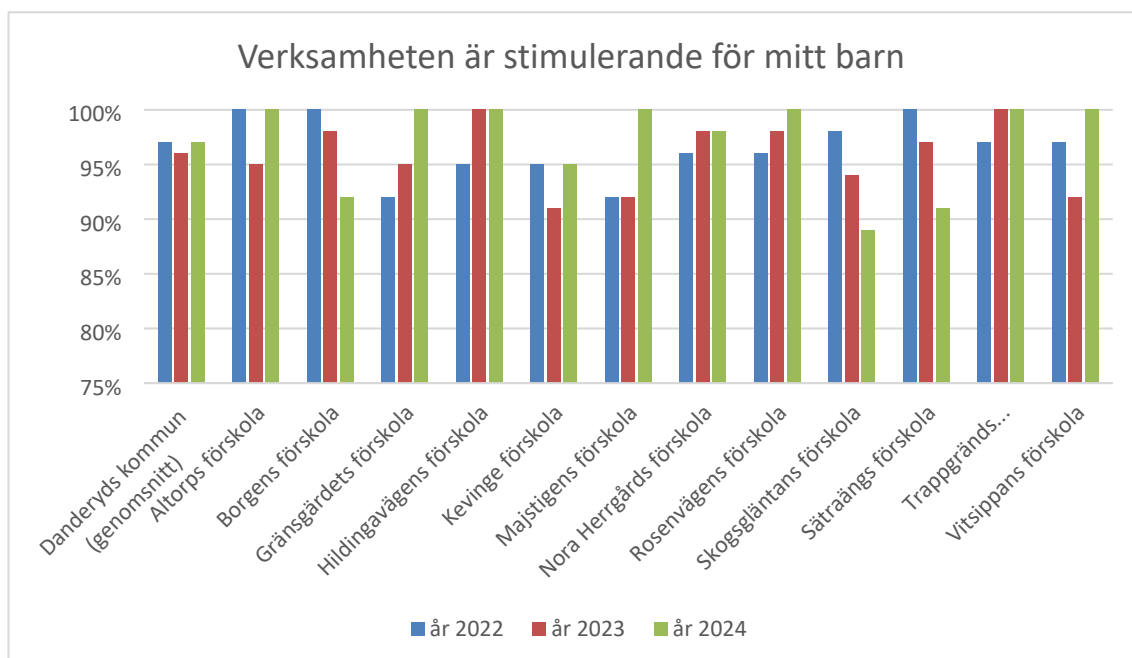
⁵ Det här utvecklingsarbetet knyter an till förra årets arbete med barns förståelse och hantering av sina känslor, det ska ge pedagogerna ökad kunskap om hur hjärnan fungerar och hur förskolan kan bidra till en välmående miljö med möjlighet till vila och återhämtning. Satsningen ska även leda till att barnen får ökad förståelse för vikten av lugn och välbefinnande.

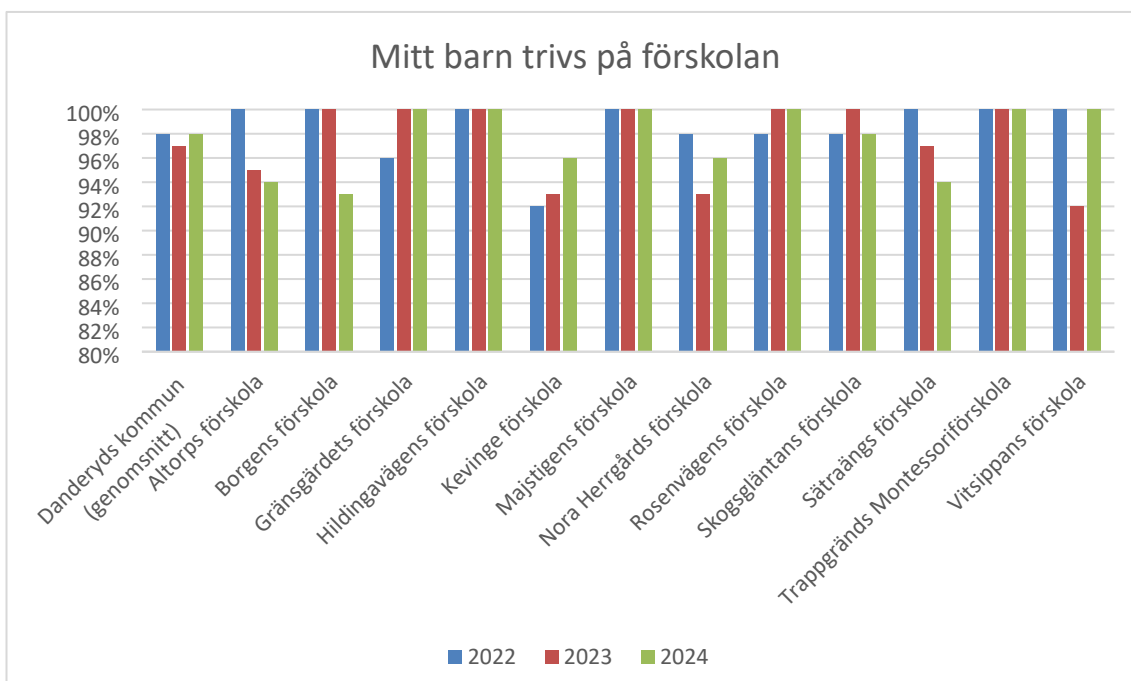
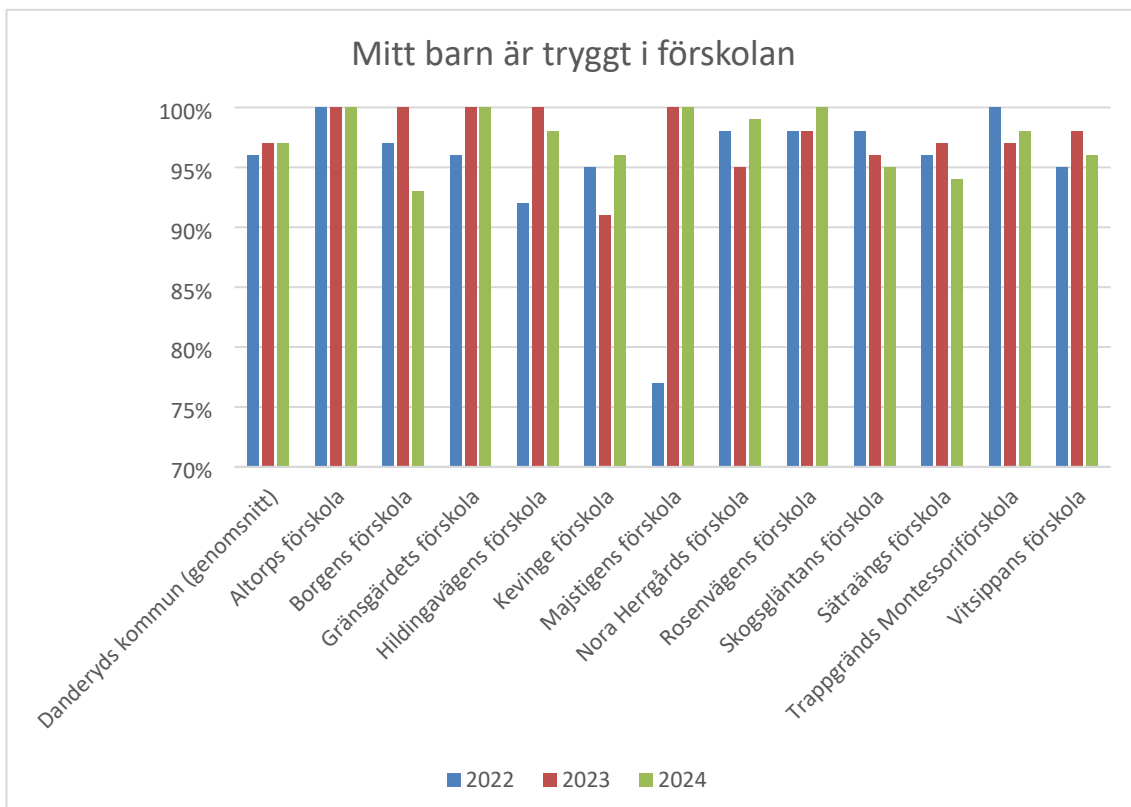
7 Appendix

Nedan presenteras ett antal diagram. Först kommer den så kallade ”Våga Visa”-undersökningens diagram och därefter kommer diagram kopplade till Skolverkets och SPSM:s nationella kvalitetsdialog.

7.1 Våga Visa-diagram

Följande fyra stapeldiagram är hämtade från 2024 års ”Våga Visa”-undersökning. Svarsgruppen är vårdnadshavare till barn i förskola i Danderyds kommun. Diagrammen visar andelen som svarar ”instämmer helt och hållet” och ”instämmer i stor utsträckning” i respektive påstående.

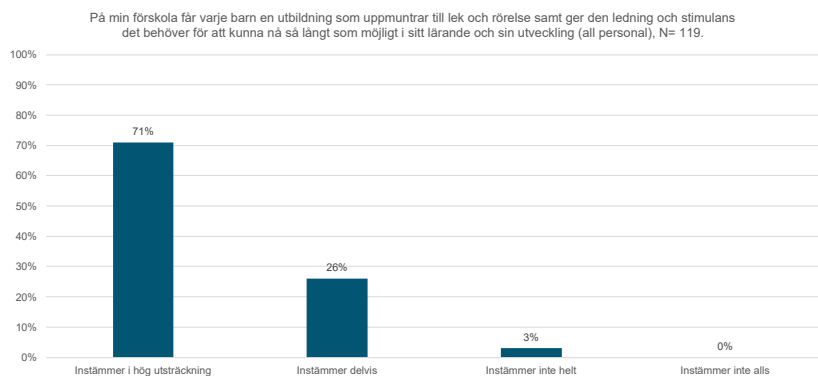
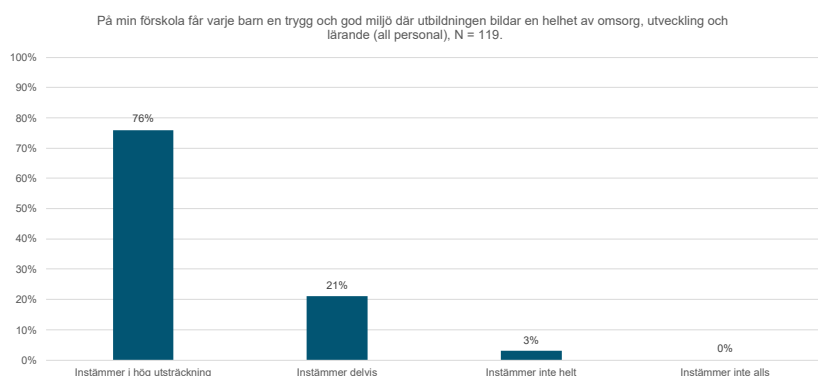

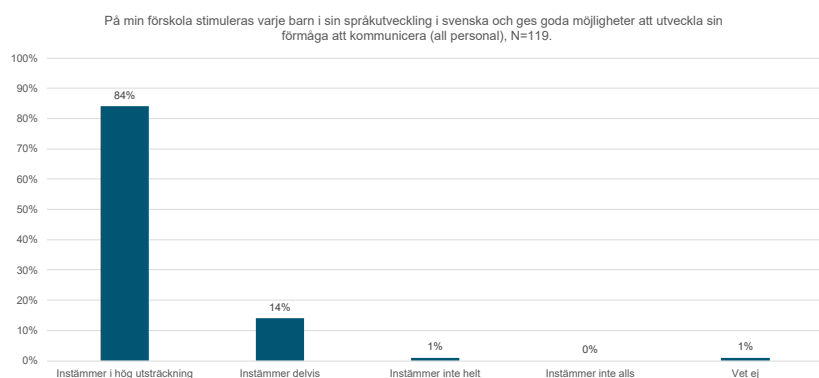
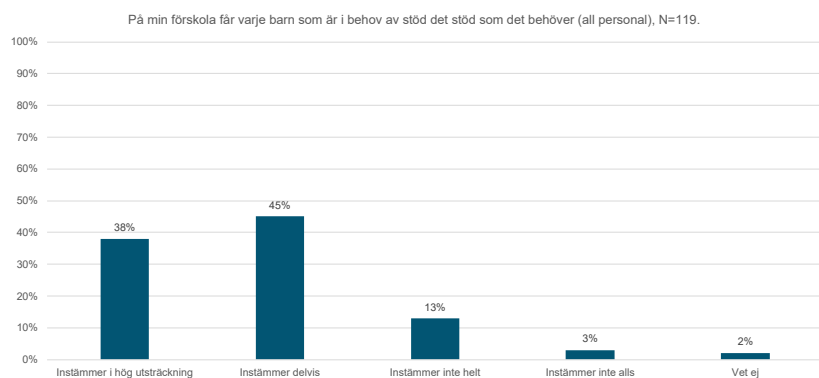

7.2 Nationell kvalitetsdialog med Skolverket och SPSM

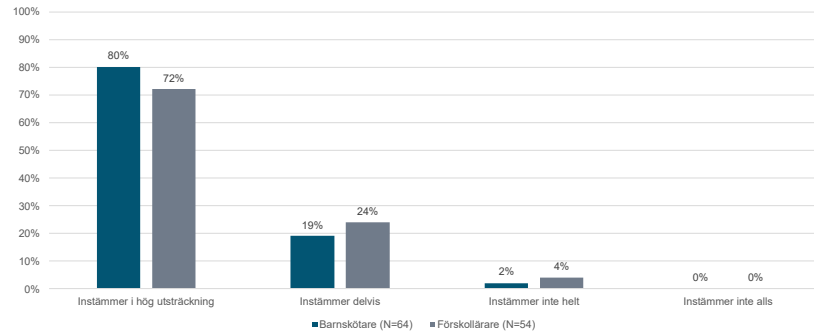
Skolverket och Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM) erbjuder skolhuvudmän återkommande frivilliga kvalitetsdialoger. I maj 2024 deltog Danderyds kommunala förskolor i en kvalitetsdialog med Skolverket och SPSM. Inför dialogen skickades en enkät ut till personal i Danderyds kommunala förskolor. Enkäten bestod av fyra påståenden som respondenterna skulle ta ställning till. Nedan redovisas svaret på dessa fyra påståenden. Först presenteras fyra diagram

där resultatet för all deltagande personal redovisas och därefter kommer samma diagram men där svaren är fördelade per profession, förskollärare och barnskötare separat.

På min förskola får varje barn en trygg och god miljö där utbildningen bildar en helhet av omsorg, utveckling och lärande (per profession).

På min förskola får varje barn en utbildning som uppmuntrar till lek och rörelse samt ger den ledning och stimulans det behövs för att kunna nå så långt som möjligt i sitt lärande och sin utveckling (per profession)

